

Gröna Fakta

Foto: Eric Wahlsteen

Växtdatabas för framtiden

På Movium vid SLU utvecklas 2000-talets ledande databas för växter. I den nya, webbaserade produkten hålls prenumeranterna ständigt uppdaterade om de senaste växterna, sjukdomarna och forskningen.

Av Eric Wahlsteen

GRÖNA FAKTA 2/2009

Gröna Fakta produceras i ett samarbete mellan Utemiljö och Movium

Framtidens växtdatabas är steget

Hösten 2009 lanserar Movium sin nya, webbaserade växtdatabas. Det går att prenumerera på tjänsten, som alltid ligger steget före med ständiga uppdateringar. I första etappen kommer nästan 1 500 buskar och träd att vara sökbara med hänsyn till bland annat ståndort och användning i offentlig miljö.

– Detta är den mest omfattande databasen om växter som går att finna på marknaden. Eftersom verktyget är webbaserat kommer vi att kunna göra ständiga uppdateringar med nya bilder, ljudfiler och filmer, säger projektledaren Fredrik Jergmo.

Tekniken är den senaste och gränssnittet utvecklas för att passa växtanvändarnas särskilda krav och förutsättningar. På hemsidan möts prenumeranten av den senaste informationen om nya sjukdomar, eller till exempel forskning om växter i hårdgjord miljö. Här finns även ljudfiler, där besökaren kan lyssna på presentationer om olika växter, eller videoklipp, där växter, tekniker och observationer presenteras. Hjärtat i tjänsten är den sökbara databasen som inledningsvis omfattar nästan 1 500 träd och buskar men som ska utvidgas med perenner och lökväxter. Utvidgningen till andra växtslag har också aktualiserat frågan om ett eventuellt namnbyte av växtdatabasen.

Att veta vad kunden vill ha

För att förstå vad användarna behöver har Fredrik Jergmo och Anders Rasmusson på Movium rest runt i Sverige och diskuterat med ett antal landskapsarkitekter och andra projektörer som kan tänkas använda tjänsten. Dessa referensgrupper har varit till stor hjälp för att sälla och komma med nya idéer och infallsvinklar i projektet.

I den nya växtdatabasen får man bland annat veta att Judasträd älskar värme och därför fungerar bra i skyddade urbana miljöer. Foto: Eric Wahlsteen

– Ibland har det varit som att fråga barn på julafton vad de vill ha i julklapp, säger Fredrik, alla vill ha allt, genast! Men självklart gör vi prioriteringar utifrån användarnas behov och önskemål och kommer löpande att införa nya funktioner och ny fakta. Med en internetbaserad tjänst kan prenu-

meranterna få så mycket mer än om verket hade getts ut som bok eller cd-rom. Referensgrupperna har gett tips om att habitusteckningar är viktigt för att få en känsla för hur träd och buskar ser ut och fungerar i användning. De kommer att kompletteras med symboler för pelarform och andra typiska karakteristika för att förenkla sökningen på olika växtformer och uttryck.

Databasen hjärtat i produkten

Sökbara växtegenskaper

Härdighet/Zon	Speciella krav	Blomfärg
Växtgrupp	Speciell tålighet	Bladfärg
Storlek	Blomningstid	Knoppsprickning
Växtform	Tillväxt	Höstfärg
Ljushöjdhållanden	Rotsystem	Fruktfärg
Markförhållanden	Attraktionsvärde	

Databasen hjärtat i produkten

Även om produkten innehåller mycket information vid sidan om växterna, är själva databasen hjärtat i produkten. För att finna rätt växt kan sjutton olika sökningssätt väljas, allt från blomfärg till storlek, tillväxthastighet och markkrav. De

före med ständiga uppdateringar

sjutton olika parametrarna (se ruta, sid II) kan kombineras för att förfina sökresultatet till rätt växt för platsen. Det finns även möjlighet att själv kommentera en viss växt och med tiden kommer man att kunna dela med sig av sina erfarenheter. En möjlighet till erfarenhetsutbyte!

Växterna är framtagna för att i första hand passa i offentlig miljö, men det finns även lite känsligare växter för stadens finrum. I växtdatabasen finns många välbeprövade arter och sorter, men det är även viktigt att presentera de senaste, lovande nyintroduktionerna. I databasen finns allt från de högsta och mäktigaste träden till de lägsta buskarna och risen. Barrträd och städsegröna buskar är lika viktiga som de lövfällande, blommande träden och buskarna.

Grund i Svensk Dendrologi

Under mitten av 90-talet utvecklade Eva Gustavsson och Kenneth Lorentzon den cd-rombaserade databasen Svensk Dendrologi. Den var den första och enda i sitt slag och var ett utmärkt redskap utvecklat för

den senaste cd-tekniken. Men efter drygt tio år är den ursprungliga produkten ohjälpligt föråldrad. Därför gör nu Movium en omstart med internet och modern databasteknik som plattform. Grunden var redan lagd och det största arbetet gjort. Det som återstår är att ständigt uppdatera med nya växter och mer fakta, ett arbete som är påbörjat, men som aldrig avslutas.

Projekterare står till tjänst

Den nya produkten är i första hand tänkt för dem som projekterar utemiljöer. Databasen vänder sig till bland annat till landskapsarkitektkontor, där en del av det dagliga arbetet är att välja växter för det offentliga rummet. En annan målgrupp är kommuner, där det behövs kunskap om hur befintliga träd skall skötas eller när nya träd ska väljas för stadens olika rum.

Tjänsten utesluter inte enskilda trädgårdsarkitekter eller privatpersoner, men i startskedet har dessa målgrupper inte första prioritet. För dem som studerar vid SLU är tjänsten fritt tillgänglig att använda i utbildningen och i kurser.

Möjligheternas framtid

Den nya tjänsten kommer att vara föremål för ständig förändring och uppdatering. Inom de närmsta åren kommer databasen att kompletteras med ett stort antal perenner och lökväxter. Omkring 2 000 perenner ska komplettera de befintliga buskarna och träden. Till detta kommer även ett rikt urval av lökar och knölar att presenteras. Allt detta för att tjänsten ska kunna leverera ett så komplett förslag som möjligt för en viss plats, skräddarsydd med hänsyn till bland annat blomfärg, höstfärg och ståndort.

Med i första hand tanke på studenterna på SLU, men även för den som vill friska upp minnet, kommer även en självstudiemodul att utvecklas. Den är tänkt att presentera bland annat habitus, kvistar och blad för att man ska kunna testa och utveckla sina kunskaper.

Gruppen bakom nya Svensk Dendrologi

Vi som arbetar med att utveckla den nya tjänsten är tätt knutna till SLU i Alnarp. Projektledaren och landskapsingenjören Fredrik Jergmo har ett förflutet inom reklambranschen. Därmed blev han det utmärkta valet som projektledare då han har förståelse för det gröna, men även för interaktion mellan användare och hur man utvecklar effektiva webbgränssnitt. Fredrik arbetar dagligen med utvecklingsarbetet av hemsidan och sköter kontakter med referensgrupper, it-tekniker, bildleverantörer och jurister.

Kenneth Lorentzon, forskare och lärare vid SLU i Alnarp, är den huvudsakliga faktagranskaren med sin långa erfarenhet som lärare i växtmateriallära, plantskolist och flera år vid Göteborgs Botaniska Trädgård. Kenneths uppgift är att granska de texter som produceras om växterna och kommentera och komplettera med ytterligare fakta. Kenneth utvecklade den ursprungliga Svensk Dendrologi tillsammans med Eva Gustavsson, universitetslektor i

landskapsarkitektur vid SLU i Alnarp, som även nu medverkar som kvalitetsansvarig faktagranskare.

Eric Wahlsteen är landskapsingenjör med stort intresse i växtmaterial. Han har arbetat vid SLU i Alnarp sedan 2006. Han har författat kursmaterial, undervisar och arbetar med utveckling i olika projekt.

Eric's uppgift är att komplettera databasen

med ytterligare växter och att löpande författa nya växtpresentationer till hemsidan.

Anders Rasmusson är landskapsarkitekt, chef för Movium och initiativtagare till den nya, utvecklade databasen. Anders stora uppgift är att finna ekonomi för projektet.

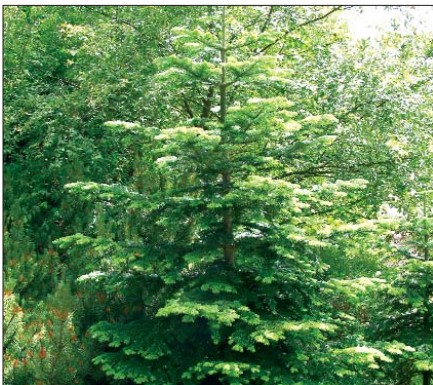

Projektgruppen består, från vänster, av Fredrik Jergmo, projektledare, Kenneth Lorentzon, faktagranskare, Anders Rasmusson, chef för Movium, Eva Gustavsson, faktagranskare, och Eric Wahlsteen, författare till växtpresentationerna. Foto: Måns Norlin

Nya växter för en ny databas

Här presenteras ett axplock av nya slakten och arter för den nya databasen. Många av växterna är valda för att komplettera den befintliga databasen med nya, lovande introduktioner. Texterna är skrivna av Eric Wahlsteen i samarbete med Kenneth Lorentzon.

Ädelgranar – *Abies*

Abies amabilis – purpurgran, bildar formstarka, städsegröna träd med vacker blomning och fruktsättning. Foto: Eric Wahlsteen

Ädelgranarna utgör något av de mäktigaste vi kan odla under nordiska förhållanden. Som unga har de en starkt arkitektonisk, pyramidal form, vilken utvecklas till ett något rundat, tillplattat habitus hos den mogna individen. De är alla städsegröna och karakteriseras av sina styva, men ofta mjukt trubbiga barr och de stundom vackert färgade, upprätta kottarna. Samtliga arter förekommer naturligt på norra hemisfären och de har givit upphov till flera kulturformer, ofta selekterade för långsam tillväxt eller för intressant färg på barrnen. Den stora odlingsbehållningen ligger

***Abies amabilis* – purpurgran**

Zon: V

Växtgrupp: barrväxt, vintergrön

Storlek: 9-12 m

Växtform: konisk

Ljusförhållanden: halvskugga, skugga

Markförhållanden: lerigt, ler/sand

Speciella krav: luftfukt, markfukt, beskuggning

Speciell tålighet: skugga

Blomningsstid: maj

främst i habitus, vinterfärgingen, men även det vackra utspringet om våren och den hos somliga arter vackert silverfärgade undersidan på barret.

Lönnar – *Acer*

Acer carpiniifolium – avenbokslönn, har med sin olobade bladskiva de mest avvikande bladen hos de lönnar som vi kan odla. Foto: Eric Wahlsteen

Lönnarna utgör med några få undantag lövfällande träd och buskträd. Enstaka arter är emellertid städsegröna, men som ett resultat av dålig härdighet är dessa av litet intresse för nordiska förhållanden. Samtliga arter hör hemma i norra hemisfärens skogar och de karakteriseras av fruktställningens näsor och de motsatta, oftast handflikade men ibland sammansatta bladet. Lönnarna presenterar kanske de bästa höstfärgerna bland de större träden för parker och landskapsplanteringar, men även blomställningen utgör om våren och försommaren ett delikat odlingsvärde. Ur användarperspektiv urskiljs två stora fraktioner inom släktet, dels de storvuxna träden, väl lämpade för landskapsplanteringar och parker, dels de betydligt mindre, buskbildande och känsligare arterna, kanske mer lämpade för trädgårdsbruk.

Akebior – *Akebia*

Akebia quinata – fembladig akebia, bildar flera meter långa rankor med en doftande purpurlila blomma. Foto: Eric Wahlsteen.

Bland klättrväxterna är de lövfällande och halvt städsegröna akebiorna några av de mest exotiska med sina märkligt formade blommor och de gracilt sammansatta bladen. De kommer alla från Ostasien och odlas främst för sin doftande blomning i purpurlila till brunviolett men även för sitt vackra bladverk. Sällsynt bildar plantan en fruktställning i form av ett uppsprickande bär, inte bara ätligt utan rent av smakligt, med flera svarta frön. Akebiorna kräver stöd för att kunna klättra och gör sig därför bra i spaljéer och pergolor, men växer med fördel även i buskar.

Segelbuskar – *Amorpha*

Amorpha fruticosa – segelbuske, har ett skirt bladverk och vackert purpurbruna blomställningar. Foto: Eric Wahlsteen

Några av de mer märkliga buskarna finner man hos de nordamerikanska segelbuskarna. De har sammansatta blad med oftast mycket små småblad vilket ger plantan ett skirt, och yvigt habitus, mycket tåligt för

Exempel på de 17 sökbara växtegenskaperna, här hos purpurgran.

kraftig beskärning. Blommorna är blåvioletta till purpursvarta, de utvecklas på sensommaren och bildar långa, smala, uppriktade klasar i änden på skottet. Trots sin stundom blygsamma blomning är segelbuskarna av stort odlingsvärde med sitt exotiska intryck och de är väl lämpade för stadens ombytliga jordar och varma klimat.

Glaspärlevin – *Ampelopsis*

Ampelopsis megalophylla en klättrväxt för spaljéer och pergolor som bildar vackra bär om hösten. Foto: Eric Wahlsteen

Glaspärlevinen är lövfällande klättrväxter hemmahörande i Nordamerika, Mexiko och stora delar av Asien. De är inte självklättrande, utan är försedda med klängen och kräver därmed ställningar som spaljéer eller pergolor för att utvecklas väl. Deras blad är oftast sammansatta, påminner om stormhattarnas, men kan även vara enkla och djupt flikade som hos vinen. Det stora odlingsvärdet hos dessa starkväxande vin är framför allt de iögonfallande, ofta cyanblå till purpurblå bären som hos somliga arter är gula eller orangea. Likväl har släktet stort värde som klättrväxt och likaså ger bladen ett frodigt och exotiskt intryck.

Aralior – *Aralia*

Aralia spinosa – taggaralia, bildar ogenomträngliga buskage av taggförsedda stammar men vackra blad och blomställningar. Foto: Eric Wahlsteen

Bland märkliga och inte alltid vackra plantor placerar sig araliorna i första ledet. De är bördiga från Nordamerika, Asien

och Australien, där de ofta växer med en ogräsartad vigör. Denna egenskap återfinns även i odling hos enstaka arter, men oftast bildar araliorna medelstora till stora buskar eller små flerstammiga träd, flertalet arter är dock örtartade. Grenarna är oftast tät besatta med långa taggar, vilket har gett den amerikanska arten dess vardagsnamn: Djävulens spatserkäpp. De ofta dubbelt sammansatta bladen är av enorm dimension och ger plantan ett sällsamt intryck av växtlighet från varmare länder. Blomningen ackompanjerar bladen väl med sina stora, slöjlika plymer av små vita miniatyrblommor. En disig vinterdag ger de uppriktade, avlövide, taggiga grenarna och skotten ett vackert, måleriskt, men något ödsligt intryck.

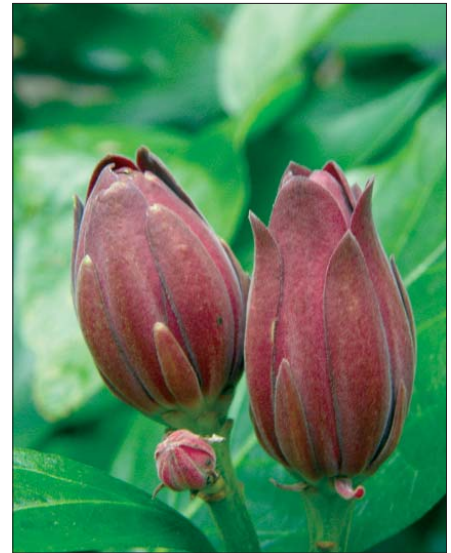
Aukubor – *Aucuba*

Aucuba japonica – aukuba, bildar städsegröna buskar för skyddade platser i trädgårdar och parker. Foto: Eric Wahlsteen

Aukuborna utgör tre eller möjligen fyra städsegröna buskar, nära släkt med kornellerna. De blommar oansenligt i rödgrönt och sätter bärlika stenfrukter, men det stora odlingsvärdet ligger i de vackert blanka, friska bladen. I skyddade lägen utgör aukuban ett vackert tillskott i den vintergröna trädgården, där den endast tävlar med lagerhäggen och några enstaka rhododendron i fråga om bladstorlek och form. Aukuban gör sig bäst friväxande men kan fungera som klippt häck då den blir tät och formstark, dock bör den ansas med omsorg så att endast skotten klipps och inte bladen. Arterna är bördiga från Kina, Japans bergsskogar och västra Himalaya.

Kryddbuskar – *Calycanthus*

Calycanthus occidentalis – kalifornisk kryddbuske, främst en bladväxt, men blommar i vackert purpurrött. Foto: Eric Wahlsteen

Kryddbuskarna är lövfällande och har starkt aromatisk bark och doftande, märkligt formade blommor. Liksom blomman är den kvarsittande fruktställningen sär egen och utgör ett prydnadsvärde långt in på hösten. Bladverket är vackert glänsande i mörkt grönt och bildar kryddbuskarnas stora prydnadsvärde. De fyra arterna förekommer i Nordamerika.

Avenbokar – *Carpinus*

Carpinus japonica, lämpad för stadens och parkernas varmare lägen. Foto: Eric Wahlsteen

Avenbokarna hör till några av våra vackraste träd för stadens gator och parker. De rena arterna blir ofta medelstora, bredkroniga, lövfällande träd eller buskar, medan en del sorter erbjuder mer uppriktade habitus,

lämpade för trängre ytor. Avenbokarnas odlingsvärden är många: stammen är ofta jämn, vriden, snarast ådrad som en muskulös överarm, det mellangröna bladet har en djup nervatur och är fint sågat i kanten och fruktställningarna draperar plantan från sommar till sen höst. Släktet omfattar cirka 35 arter som återfinns från Europa till Ostasien och från Centralamerika till Nordamerika.

Judasträd – *Cercis*

Cercis siliquastrum – judasträd, älskat för sin överdådiga blomning i purpurrosa. Foto: Eric Wahlsteen

Judasträden är lövfällande buskar och små träd som huvudsakligen odlas för sin blomning men i några fall även för sitt bladverk. Hos *C. siliquastrum* (judasträd) bildas de purpurrosa blommorna i överflöd om våren innan bladverket har slagit ut. Judasträdet blommar bland annat genom kauliflori, vilket innebär att blomställningen bildas direkt från stammen, en egenskap den delar bland annat med kakaoplantan (*Theobroma cacao*) och prydnadskörbär. De oftast njurformade till hjärtformade bladen utgör ett stort prydnadsvärde hos judasträden, inte minst hos det kanadensiska judasträdet som inte gärna blommar i Norden, utan odlas för sina vackra blad. Kvarsittande efter höstens bladfällning är de talrika, ganska dekorativa baljliknande frökapslarna. Judasträden är värmeälskande träd och skulle fungera bra i stadens varma, skyddade miljö.

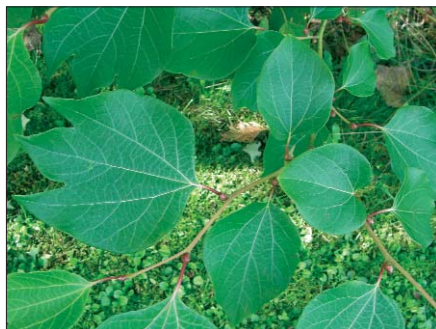
Valnötter – *Juglans*

Juglans ailanthifolia – japansk valnöt, bildar ett träd med enorma, sammansatta blad. Foto: Eric Wahlsteen

Valnöten har funnits i odling långt före vår tideräknings början och den är även i Norden en urgammal kulturväxt. Det är den sötaktiga, oljerika nöten som gjort den populär. Nöten tillsammans med bladverket, stammen och ett ståtligt habitus utgör fortfarande släktets stora värde. De omkring 20 arterna är alla lövfällande, med enstaka undantag storkroniga träd som kan producera upp till meterlånga, sammansatta, doftande blad. De förekommer i södra Europa, Ostasien och i Nord- och Sydamerika. Även om bladverket och habitus är de viktigaste prydnadsvärdena bildar några av de asiatiska arterna iögonfallande blomsterhängen om försommaren. Många valnötter blöder kraftigt om de beskärs på våren, varför all beskärning bör förläggas till efter midsommar eller under vintern. De är inte heller glada för att omplanteras, varför krukdolda plantor rekommenderas vid plantering.

Feberbuskar – *Lindera*

Lindera obtusiloba – japansk feberbuske, en raritet för skyddade platser i parker och trädgårdar. Foto: Eric Wahlsteen

För att vara ett släkte med omkring 100 arter syns feberbuskarna ytterst sällan i nordiska trädgårdar. Ätminstone är de förhållandevis kortlivade *L. obtusiloba* och *L. benzoin* värda att odla i de sydligare delar-

na av Sverige. Inte minst har *L. obtusiloba* trevliga prydnadsvärden. De är alla lövfällande eller städsegröna träd och buskar med aromatisk bark och ved, förekommande i tempererade och tropiska Ostasien och Nordamerika. Den med flest prydnadsvärden, för oss aktuella, borde vara *L. obtusiloba* från de japanska lövskogarna. Den har märkligt formade, djupt trelobade blad och en stor, lysande vinterknopp. Ur knoppen springer en blomma som påminner om körsbärskornellens. Höstfärgerna brinner i gult och matchar därmed japansk lönn, solfjäderslönn och klockbuske, som den växer tillsammans med i centrala Japan.

Magnolior – *Magnolia*

Magnolia 'Charles Coates', bildar enorma, vita blommor. Foto: Eric Wahlsteen

Magnoliorna är helt klart några av de mest åtråvärda och älskade bland buskar och träd. Deras stora popularitet beror nästan helt på den överdådiga blomningen i vitt, limegult, rosa och rött. Släktet presenterar nu även blomning i klargult och sedan länge har vi odlat arter med de största blad som hårdiga buskar och träd kan prestera. Även om släktet har såväl lövfällande som städsegröna arter, är än så länge endast de lövfällande att tänka på för nordiska parker och trädgårdar. Vid den magnifika blomningen sätter magnoliorna mycket dekorativa, kottelika fruktställningar, hos några ceriseröda, men hos de allra flesta åtminstone rodnande. När kotten mognar spricker den upp och släpper de i rött arill omsluttade fröna. De hänger i tunna elastiska trådar från fruktställningen. Magnoliorna har ett oförtjänt rykte om sig att vara känsliga frökenplantor som är dåligt hårdiga i Norden. Visserligen kräver en ung, nyplanterad magnolia viss skötsel och omvårdnad, som så många andra växter, men en väleablerad magnolia är ytterst tålig och fullkomligt hårdig i de zoner som anges.

Släktet omfattar traditionellt sett omkring 80 arter, vilka är spridda runt jorden med ett fåtal arter i östra Nordamerika och flest i Ostasien, främst i Kina.

Ostrya carpinifolia – humlebok, har ett underbart vackert habitus med intressant fruktställning. Foto: Eric Wahlsteen

Humblebogar – *Ostrya*

En välvuxen, äldre humlebok med sina svepande, nedhängande grenar hör till det mest trolska vi kan finna i våra parker. De bildar hos oss medelstora, ofta bredvuxna träd med karakteristiska honhängen, som påminner om dem hos humlen. Släktet är litet men utspritt; vi finner sex arter i Ostasien, en art i Europa och Mindre Asien och en art i östra Nordamerika. De står avenboken nära och påminner om dessa i bladverk och habitus, men de skiljs lättast åt genom fruktsättningen.

Papegojbuskar – *Parrotia*

Parrotia persica – papegojbuske, brinner om hösten i regnbågens alla färger. Foto: Eric Wahlsteen

Detta är trädet för var årstid! Om vintern är de knotigt måleriska stammarna blottlagda och ackompanjeras av den avflagnande barken hos äldre individer. Under vårvintern blommar papegojbuskarna med små, lysande röda tussar av ståndare på bar kvist för att sedan övergå i vårens bladutspring och sommarens stora, glänsande bladskivor. På hösten exploderar papegojbuskarna i ett fyrverkeri av färger i knallrött, ceriserosa, gult och purpur. De har länge varit ett monotypiskt släkte av lövfäl-

lande buskar eller träd från norra Iran och Kaukasus. Nu har emellertid ytterligare en art förts till släktet som är ytterst sällsynt förekommande i östra Kina. Papegojbuskens vetenskapliga namn – *Parrotia* – hedrar den ryska upptäcktsresanden F. W. Parrot (1792-1841). Denne gjorde sig känd genom att vara den förste att bestiga det turkiska berget Ararat, vilket sägs vara det berg som Noak anlände till med sin ark.

Paulownia tomentosa – kejsarträd, odlar vi mest för dess magnifika bladverk och tålighet för varma lägen. Foto: Eric Wahlsteen

Kejsarträd – *Paulownia*

I naturen bildar kejsarträden storvuxna träd förekommande i Kina, Laos och Vietnam. I odling blir de sällan mer än åtta meter, men med sina enorma blad och vackra violetta blomning ger de ett klart exotiskt intryck. Ett rikblommande kejsarträd påminner om jakaranda från sydligare länder. Bäst trivs kejsarträden i varma och skyddade lägen med väl-dränerad jord. De bildar utmärkta träd för innergårdar och parker, där de gärna placeras i det soligaste och varmaste läget. Dock är kejsarträden känsliga och de bör inte utgöra stammen i en anläggning. Släktet omfattar idag sju arter från Ostasien.

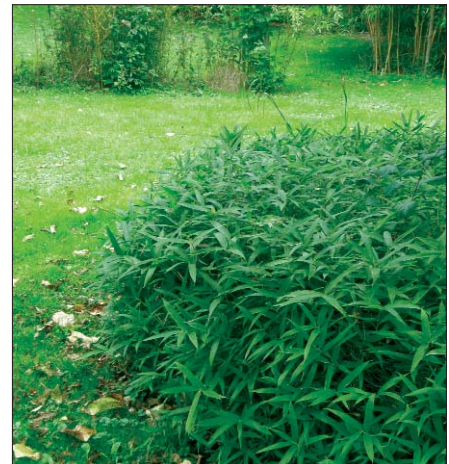
Ptelea trifoliata – klöveralm, bildar sirliga grenar och är en vacker solitärbuske. Foto: Eric Wahlsteen

Klöveralmar – *Ptelea*

Klöveralmar är stora, glesa buskar, ofta bredare än höga med aromatiska grenar och bladverk. Frösättningen är det enda

som påminner om almens: de utgörs av täta fröställningar av runda papperstunna vingar med ett platt frö i mitten. Bladen är tredelade likt klöverns och tätt besatta med oljefyllda körtlar, vilket ger bladet ett perforerat intryck när det hålls mot ljuset. Klöveralmarna gör sig bäst som solitärbuskar i låga planteringar eller i gräsmattor, där det vackra bladverket, det skira grenverket och den dekorativa frösättningen får spela ostört. Släktet står nära citrusfrukterna och det sibiriska korkträdet, då de delar samma familj: vinrutfamiljen (*Rutaceae*). Släktet omfattar sju till tio arter, vilka påträffas i Nordamerika och Mexico.

Sasa-bambu – *Sasa*

Sasa pumila – läderbambu, utmärkt marktäckare som snabbt konkurrerar ut annan vegetation. Foto: Eric Wahlsteen

Detta är ett släkte med låg till medelhög bambu som återfinns i fjärran österns Ryssland, Korea, Japan och Kina. De arter vi påträffar i odling blir sällan mer än meterhöga och sprider sig snabbt i sidled med underjordiska utlöpare. De används bäst som marktäckare för stora ytor, gärna som undervegetation till trädbestånd i friska och näringsrika jordar. För att fungera väl i en anläggning måste en rotspärr avgränsa dess utbredning i sidled. I de japanska bergen uppträder sasa-bambu i glesa lärkskogar där den fullständigt konkurrerar ut all annan undervegetation. Den påträffas även i gläntor och på röjd mark, där den helt dominerar, möjligen i kombination med lövfällande rhododendron, try, liguster, ormkalla och japansk konvaljbuske. Släktet omfattar omkring 50-70 arter, varav några enstaka förekommer i odling.

Ny teknik ger nya möjligheter

När internet används som plattform ges obegränsade möjligheter. Movium utnyttjar chansen att binda ihop befintliga tjänster med nya för att utveckla det ledande verktyget för växtval. Här kommer prenumeranterna att kunna lyssna, se, läsa och själva interagera med det nya gränssnittet.

Att läsa sig till information och kunskap har länge varit den mest naturliga metoden i undervisning. Detta är dock en begränsning för många människor som har svårt att ta till sig skriven information och hellre lyssnar för att lära. Personer som har enklare att lära genom att lyssna kallas auditiva. För dem utvecklar SLU i Alnarp olika lyssnarbaserade system. Ett av systemen är Moviums Trädguide, som innebär att kommuner kan prenumerera på en tjänst där allmänheten ringer ett nummer för att få höra information om det träd de

står framför i parken. Liknande system utvecklas för rent pedagogiska ändamål vid SLU, och kommer på olika sätt att kopplas till den nya växtdatabasen.

Videosekvenser

Vidare har man i Alnarp testat att spela in videosekvenser, där utvalda träd och buskar presenteras av olika växtexperter vid SLU i Alnarp. I en video har användaren möjlighet att se hela växten men även detaljer som knoppar, bark och bladverk. Fördelen med inspelat ljud är att berättaren har möjlighet att styra textläsningen på ett sätt som gagnar sammanhanget och växten. Viktiga delar kan betonas och markeras, medan annat kan läsas mer i förbigående. Att se en inspelad video ersätter givetvis inte att se en växt i verkligheten, men användaren har möjlighet att både se växten och höra experten berätta om den.

På växtdatabasens hemsida ges även framtida möjligheter att publicera inspelade föreläsningar eller sammandrag av föreläs-

ningar. Det kan vara material från konferenser, eller föreläsningar, som ges i kurser med ämnen som berör växtmaterial.

Självstudier

Olika ansatser har gjorts genom åren för att utveckla ett bra självstudieverktyg för växtinlärning. Bland studenterna vid SLU har det länge cirkulerat en cd-skiva, som behandlar ett hundratal av de vanligaste växterna och hur man känner igen dem. Ytterligare system har utvecklats av SLU och nu arbetar Movium för att väva samman den nya växtdatabasen med ett verktyg, där användarna själva kan arbeta med sin växtkunskap. Verktyget går ut på att ett avidentifierat träd med skott, blad, bark och blomma visas på bild. Användarens uppgift är att ange rätt namn på trädet för att på så sätt samla poäng och på sikt lära sig fler växter. Ett sådant verktyg kan helt skraddarsys så att man kan identifiera växten antingen via habitus, vinterkvist eller bara bladverket.

Möjligheter för uppdatering

Allt eftersom ny forskning vinner mark späds kunskapen på om hur vi skyddar våra växter, hur vi bygger ultimata för dem och vilka vi väljer för bästa resultat. I den nya databasen kommer all sådan information upp automatiskt när en viss art eller sort väljs. Att till exempel askskottsjukan har etablerat sig i Sverige vet vi, och när en ask sällas fram i sökverktyget påminns användaren om detta. På samma sätt får användaren information om lämplig kvalitet eller ytterligare information som är värd att tänka på när man väljer vissa växter. All denna extra information uppdateras i små satellitruatorer som kopplas till den aktuella växten.

Ring en lind, eller slå en signal till en al, via Moviums Trädguide. Foto: Sofia Barreng

Detta Gröna Fakta...

... är skrivet av Erik Wahlsteen, landskapsingenjör, verksam vid SLU och medarbetare i projektet kring växtdatabasen.

Foto: Måns Nothin